

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJĄ IR KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2020 m. liepos 3 d. Nr. 4D-2019/1-1552
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas gavo X (toliau vadinama ir Pareiškėja) skundą dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau vadinama ir Aplinkos ministerija) bei Kalvarijos savivaldybės (toliau vadinama ir Savivaldybė) administracijos tarnautojų galimai biurokratiškų veiksmų (neveikimo), kai Pareiškėjai atsisakoma apskaičiuoti bei išmokėti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 122-19-V patvirtintas kompensacijas už nustatytus veiklos privataus miško valdoje apribojimus.

2. Pareiškėjos skunde, be kita ko, nurodyta:

2.1. „Man, X, asmeninės nuosavybės teise priklauso 8.000 ha miško žemės plotas, unikalus Nr. <...>, esantis <...> [...]. Miško žemės plotas man priklauso nuo 2014-05-07, jį įgijus paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimą, po savo tėčio mirties, t. y. minėtas turtas paveldėtas iš tėvo“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2016 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D 1-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms planų patvirtinimo“ buvo patvirtintas Marijampolės apskrities Kalvarijos savivaldybės miškų priskyrimo miškų grupėms planas, kuriame A miško botaninio draustinio teritorija priskirta II miškų grupei. Tokiu būdu priėmus minėtą įsakymą buvo pakeisti mano valdomo turto naudojimo apribojimai“;

2.3. „Nustačius mano valdomo miško žemės ploto apribojimus, aš kaip turto savininkė su prašymu kreipiausi į Valstybinės miškų tarnybos direktorių, prašydama, kad būtų man apskaičiuota mokėtina kompensacija už nustatytus veiklos apribojimus mano miško valdoje“;

2.4. „Atsižvelgiant į mano prašymą Valstybinės miškų tarnybos direktorius 2019 m. balandžio 30 d. priėmė įsakymą Nr. 122-19-V „Dėl kompensacijos už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje“ [...], kuriuo nusprendė mano prašymą patenkinti bei apskaičiuoti man mokėtiną kompensacijos sumą. Minėtu įsakymu yra nutarta, kad:

- paliekamos neiškirstos medienos vertė 79 154,21 eur;
- 76 kvartalo 1a ir 1b sklypuose kirtimai atidedami 40 metų, todėl kasmetinė kompensacija, įskaitant šiuos metus, turi būti mokama 40 metų; paliekamos neiškirstos medienos minėtuose sklypuose vertė 10 425,46 eur.

- 76 kvartalo 2,77 kvartalo 10, 12a ir 12b sklypuose kirtimai atidedami 20 metų, todėl kasmetinė kompensacija, įskaitant šiuos metus, turi būti mokama 20 metų; paliekamos neiškirstos medienos minėtuose sklypuose vertė 48 261,68 eur.

- 77 kvartalo 3 sklype kirtimai atidedami 14 metų, todėl kasmetinė kompensacija, įskaitant šiuos metus, turi būti mokama 14 metų; paliekamos neiškirstos medienos minėtame sklype vertė 8 311,07 eur.

- 77 kvartalo 3 sklype kirtimai atidedami 15 metų, todėl kasmetinė kompensacija, įskaitant šiuos metus, turi būti mokama 15 metų; paliekamos neiškirstos medienos minėtame sklype vertė 12 156,07 eur.“;

2.5. „Pareiškėja su 2019-06-05 prašymu kreipėsi į Kalvarijos savivaldybės administraciją, prašydama informuoti ją apie kompensacijos už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje apskaičiavimą ir išmokėjimą [...]. Nesulaukusi jokio atsakymo iš Kalvarijos savivaldybės administracijos, pareiškėja Kalvarijos savivaldybės administracijai 2019-07-09 pateikė dar vieną prašymą [...], prašydama paaiškinti, kodėl pareiškėjai nėra suteikiama informacija ir yra delsiama su kompensacijos išmokėjimu. Bei paprašyta atsakyti raštu“;

2.6. „Kalvarijos savivaldybės administracija 2019-07-24 raštu Nr. IS-1162-(4.20) [...] patvirtino, kad ji kaip institucija dar ir iki pareiškėjos kreipimosi buvo gavusi Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos 2019-05-16 raštą Nr. R2 1033-(39.8) „Dėl kompensacijos privataus miško savininkams“, tačiau nepaisant to jokių su tuo susijusių sprendimų nepriėmė, bei priešingai nurodė, kad ji neturi juridinio pagrindo kompensacijos mokėjimui, bei kad ji savo biudžete nėra numačiusi lėšų privataus miško savininkams. Minėtu raštu Kalvarijos savivaldybės administracija taip pat nurodė, kad tęs diskusijas su Aplinkos ministerija ir ieškos šios problemos sprendimo būdų bei kad apie priimtus sprendimus informuos pareiškėją atskiru raštu“;

2.7. „Pareiškėja nesulaukusi iš Kalvarijos savivaldybės administracijos jokio atsakymo dėl kompensacijos jai išmokėjimo bei priimto sprendimo, su prašymu kreipėsi ir į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, prašydama paaiškinti, kas yra atsakingas už kompensacijos išmokėjimą ir kada ji bus išmokama“;

2.8. „Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija 2019-10-07 raštu Nr. (12)-D8(E)-2478 [...] į 2019-08-05 prašymą (po dviejų mėnesių) pareiškėjai pateikė atsakymą, nurodydama, kad, jų nuomone, kompensaciją privalo mokėti Kalvarijos savivaldybės administracija“;

2.9. „Į Kalvarijos savivaldybės administraciją pareiškėja kreipėsi pakartotinai, prašydama, kad jai būtų mokama kompensacija. Kalvarijos savivaldybės administracija 2019 m. spalio 24 d. raštu [...] nurodė, kad dėl kompensacijos mokėjimo pareiškėja turi kreiptis į miško sklypo ploto veiklos apribojimus pakeitusią instituciją, kitaip tariant į Lietuvos aplinkos ministeriją. Taip pat Kalvarijos savivaldybės administracija nurodė, kad supranta mano teisėtus reikalavimus, bei kad ji papildomai kreipėsi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, į Finansų ministeriją, į Lietuvos savivaldybių asociaciją, kuri kreipėsi į LR Vyriausybę su prašymu kompensuoti reikalingas lėšas, tačiau nurodyta, kad kompensacija nenumatyta“;

2.10. „Taigi susidarė tokia situacija, kad dvi skirtingos valstybinės valdžios institucijos (Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ir Kalvarijos savivaldybės administracija) klausimo dėl kompensacijos išmokėjimo sprendimą permeta viena ant kitos. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija nurodo, kad kompensaciją pareiškėjai turi mokėti Kalvarijos savivaldybės administracija, o pastaroji nurodė, priešingai, kad kompensaciją turi mokėti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, kaip institucija pakeitusi miško žemės ploto veiklos apribojimus.

Taigi esant aukščiau išdėstytam akivaizdu, kad yra pažeidžiamos pareiškėjos teisės ir teisėti interesai, kadangi jau daugiau kaip pusę metų nėra išsprendžiamas klausimas dėl kompensacijos už miško veiklos apribojimus sprendimo priėmimas ir valstybinės valdžios institucijos minėto klausimo sprendimą permeta viena nuo kitos, dėl ko atsiranda teisinis netikrumas ir pareiškėjai visiškai tampa neaišku, kuri institucija už ką yra atsakinga. [...].“

3. Pareiškėja savo skunde Seimo kontrolieriaus prašo:

„[...] rekomenduoti atitinkamai valstybinės valdžios institucijai (Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriui ar LR Aplinkos ministerijai) priimti sprendimą dėl kompensacijos X už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje mokėjimo.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėja kartu su skundu taip pat pateikė:

4.1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymą Nr. 122-19-V „Dėl kompensacijos už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje“ (kopiją), kuriuo buvo tenkintas Pareiškėjos 2019 m. kovo 29 d. prašymas išmokėti kompensaciją už veiklos Pareiškėjai priklausančiame miško sklype (kadastro Nr. <...>) apribojimus. Minėtame Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakyme patvirtinti Pareiškėjai priklausančios kompensacijos dydžiai, nurodyti šio rašto 2.4 punkte;

4.2. 2019 m. birželio 5 d. ir 2019 m. liepos 9 d. kreipimuisi į Savivaldybės administraciją (kopijas), kuriuose Pareiškėja prašė Savivaldybės administracijos ją informuoti dėl kompensacijos apskaičiavimo ir išmokėjimo;

4.3. Savivaldybės administracijos 2019 m. liepos 29 d. raštą Nr. IS-1162-(4.20) (kopiją), kuriame Savivaldybės administracija išreiškė savo poziciją dėl Pareiškėjos prašymų apskaičiuoti ir išmokėti kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus. Šiame rašte, be kita ko, skundžiama institucija Pareiškėjai nurodė:

„[...] Šį planą [*pastaba*: turimas omenyje Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D 1-921 patvirtintas Marijampolės apskrities Kalvarijos savivaldybės miškų priskyrimo miškų grupėms planas] vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1171 patvirtinto Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo 2 punktu parengė Tarnyba [*pastaba*: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinė miškų tarnyba]. Ji ir inicijavo Jūsų valdomo turto naudojimo apribojimų pasikeitimus. Pažymėtina, kad **Kalvarijos savivaldybės taryba nėra A miško botaninio draustinio steigėja, o Kalvarijos savivaldybės administracija neinicijavo ir niekaip neapribojo Jūsų teisės disponuoti valdomu turtu (mišku)**. Atitinkamai ir Kalvarijos savivaldybės taryba bei administracija neturi juridinio pagrindo ir nenumačiusios biudžete lėšų kompensacijoms privataus miško savininkams. [...]“

Pastebėtina, kad šiame Savivaldybės administracijos rašte Pareiškėjai nenurodyta tokio skundžiamos institucijos atsakymo apskundimo tvarka;

4.4. Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. raštą Nr. (12)-D8-(E)-2478 Pareiškėjai (kopiją), kuriame, be kita ko, buvo nurodyta:

„Pagal kompetenciją išnagrinėję pareiškėjos X 2019-08-05 prašymą, teikiame Aplinkos ministerijos specialistų nuomonę, kuri nelaikytina oficialiu teisės aktų aiškinimu ar sprendimu konkrečioje situacijoje. [...]“

Kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo [...] 14.2 p. numatyta, kad kompensacijoms išmokėti reikalingas lėšas planuoja ir kompensacijas išmoka savivaldybės administracija – jeigu saugomos teritorijos steigėja – savivaldybės taryba. Vadovaujantis tuo, **manome, kad Kalvarijos savivaldybės administracija turi pareiškėjai išmokėti kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus**. [...]“;

4.5. Savivaldybės administracijos 2019 m. spalio 24 d. raštą Nr. IS-1684-(4.15) Pareiškėjai (kopiją), kuriame, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Kalvarijos savivaldybės taryba nėra A miško botaninio draustinio steigėja, o Kalvarijos savivaldybės taryba ir administracija neinicijavo ir niekaip neapribojo Jūsų teisės disponuoti valdomu turtu (mišku). Atitinkamai ir Kalvarijos savivaldybės taryba bei administracija neturi juridinio pagrindo ir nenumačiusios biudžete lėšų kompensacijoms privataus miško savininkams. [...]“

Dėl kompensacijos Jūs turite teisę kreiptis į valstybės instituciją, pakeitusią Jūsų veiklos apribojimus. [...].“

Pastebėtina, kad šiame Savivaldybės administracijos rašte Pareiškėjai nenurodyta tokio skundžiamos institucijos atsakymo apskundimo tvarka.

5. Seimo kontrolierius dėl Pareiškėjos situacijos kreipėsi į Aplinkos ministeriją bei Savivaldybės administraciją, be kita ko, prašydamas:

5.1. Aplinkos ministerijos: informuoti, į kokią saugomą teritoriją patenka Pareiškėjai nuosavybės teise priklausantis miško sklypas (kadastro Nr. <...>), esantis Marijampolės miškų urėdijos Kalvarijų girininkijos 76 ir 77 kvartaluose, nurodant, kas buvo (yra) jos steigėjas; nurodyti, ar Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. D1-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms planų patvirtinimo“, nurodytas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakyme Nr. 122-19-V, pakeitė veiklos Pareiškėjai priklausančiame miško sklype (kadastro Nr. <...>) apribojimus; jei veiklos Pareiškėjai priklausančiame miško sklype (kadastro Nr. <...>) apribojimai buvo naujai nustatyti ne Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. D1-921 pagrindu, informuoti, koks teisės aktas (-ai) ar dokumentas (-ai) sąlygojo veiklos Pareiškėjai priklausančiame miško sklype apribojimus; paaiškinti, kokiais dokumentais ir teisės aktais (aplinkos ministro įsakymais, Savivaldybės tarybos sprendimais ar kt.) remiantis Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. rašte Nr. (12)-D8(E)-2478 Pareiškėjai (kopija – Savivaldybės administracijai) buvo padaryta išvada, kad kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus Pareiškėjai turi išmokėti Savivaldybės administracija; paaiškinti, kodėl Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. rašte Nr. (12)-D8(E)-2478 Pareiškėjai (kopija – Savivaldybės administracijai) buvo tik pateikta Aplinkos ministerijos nuomonė Pareiškėjai aktualiu klausimu, o ne išreikštas konkretus institucijos, į kurią su prašymu kreipėsi Savivaldybės administracija, sprendimas; informuoti, ar siekiant surasti sprendimą Pareiškėjai aktualiu klausimu buvo surengtas susitikimas su Savivaldybės administracijos ir (ar) kitų atsakingų institucijų atstovais; informuoti, ar po Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. rašto Nr. (12)-D8(E)-2478 Pareiškėjai (kopija – Savivaldybės administracijai) Aplinkos ministerija dar kartą nagrinėjo Pareiškėjos situaciją ir teikė jai (arba kitiems subjektams) raštiškus atsakymus; atsižvelgiant į Pareiškėjos probleminę situaciją, pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Aplinkos ministerijos nuomonę, ar dabar galiojantis teisinis kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos saugomose teritorijose apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos reguliavimas yra aiškus ir pakankamas; nurodyti, kokių veiksmų, Aplinkos ministerijos nuomone, Pareiškėja turėtų imtis, kad jai būtų apskaičiuota bei išmokėta Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 122-19-V pagrindu nustatyta kompensacija; informuoti, ar Aplinkos ministerija ketina (jei ketina) imtis papildomų veiksmų Pareiškėjos klausimo sprendimui;

5.2. Savivaldybės administracijos: informuoti, į kokią saugomą teritoriją patenka Pareiškėjai nuosavybės teise priklausantis miško sklypas (kadastro Nr. <...>), esantis Marijampolės miškų urėdijos Kalvarijų girininkijos 76 ir 77 kvartaluose, nurodant, kas buvo (yra) jos steigėjas; nurodyti, ar, Savivaldybės administracijos nuomone, būtent Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. D1-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms planų patvirtinimo“, nurodytas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakyme Nr. 122-19-V, pakeitė veiklos Pareiškėjai priklausančiame miško sklype (kadastro Nr. <...>) apribojimus; informuoti, ar Pareiškėjos klausimui išspręsti, Savivaldybės administracija iniciavo susitikimus su Aplinkos ministerijos ir (ar) kitų atsakingų institucijų atstovais; informuoti, ar Savivaldybės administracija po 2019 m. spalio 24 d. rašto Nr. IS-1684-(4.15) Pareiškėjai dar kartą nagrinėjo Pareiškėjos situaciją ir teikė jai (arba kitiems subjektams) raštiškus atsakymus; informuoti, kokia šiuo metu yra klausimo dėl kompensacijos Pareiškėjai apskaičiavimo ir išmokėjimo sprendimo Savivaldybės administracijoje stadija (jei Pareiškėjai aktualus klausimas vis dar nagrinėjamas Savivaldybės administracijoje); atsižvelgiant į Pareiškėjos probleminę situaciją, pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Savivaldybės

administracijos nuomonę, ar dabar galiojantis teisinis kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos saugomose teritorijose apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos reguliavimas yra aiškus ir pakankamas; nurodyti, kokių veiksmų, Savivaldybės administracijos nuomone, Pareiškėja turėtų imtis, kad jai būtų apskaičiuota bei išmokėta Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 122-19-V pagrindu nustatyta kompensacija; informuoti, ar Savivaldybės administracija ketina (jei ketina) imtis papildomų veiksmų Pareiškėjos klausimo sprendimui; nurodyti, ar Kalvarijų savivaldybės praktikoje yra buvę analogiškų arba panašių atvejų, susijusių su kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos saugomose teritorijose apribojimus apskaičiavimu ir išmokėjimu, kai apribojimai turto savininkams buvo nustatyti ne Kalvarijų savivaldybės tarybos priimtų sprendimų pagrindu; informuoti, ar Kalvarijų savivaldybė kasmet planuoja (jei planuoja) lėšas Savivaldybės biudžete kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos saugomose teritorijose apribojimus išmokėjimui, kai apribojimai turto savininkams nustatomi Kalvarijų savivaldybės tarybos priimtų sprendimų pagrindu; paaiškinti, dėl kokių priežasčių ir kokių teisės aktų nuostatų pagrindu Savivaldybės administracijos atsakymuose Pareiškėjai nebuvo nurodyta Savivaldybės administracijos priimtų sprendimų apskundimo tvarka.

6. Aplinkos ministerija Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose dėl susidariusios Pareiškėjos skunde nurodytos situacijos, be kita ko, pateikė toliau nurodytus paaiškinimus:

6.1. „Miško sklypas, kurio kadastrinis Nr. <...>, patenka į A miško botaninį draustinį. Draustinio steigėjas – Marijampolės rajono taryba. Steigimo pagrindas – Marijampolės rajono tarybos 1996 m. rugpjūčio 15 d. sprendimas Nr. 14-6. [...]“;

6.2. „Aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. DI-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms planų patvirtinimo“ pakeitė veiklos apribojimus, numatytus Miškų įstatyme, pareiškėjai priklausančiame miško sklype. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtas teisės aktas yra antrinis teisės aktas, sąlygotas pirminio teisės akto [...]. Pirminis dokumentas, sąlygojantis veiklos apribojimus pareiškėjai priklausančiame miško sklype, yra Marijampolės rajono tarybos 1996 m. rugpjūčio 15 d. sprendimas Nr. 14-6, kuriuo įsteigtas draustinis. Minėtas sprendimas sudarė prielaidas minėtame sklype taikyti Saugomų teritorijų, Miškų įstatymo, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (iki 2019 m. gruodžio 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimo Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“) ir juos įgyvendinančių teisės aktų nuostatas“;

6.3. „Išvada [*pastaba*: kad kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus Pareiškėjai turi išmokėti Savivaldybės administracija] padaryta vadovaujantis Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. rašte Nr. (12)-D8(E)-2478 minėtų teisės aktų nuostatomis“;

6.4. „X 2019 m. rugpjūčio 5 d. rašte nurodė: „Prašau LR Aplinkos ministerijos pagalbos, padėti išspręsti Kalvarijos savivaldybei, mano kompensacijos už šiuos metus mokėjimo klausimą“. Tokio pobūdžio prašymas buvo įvertintas kaip konkrečios faktinės situacijos nagrinėjimas. Informuojame, kad vadovaujantis galiojančiais įstatymais ir Aplinkos ministerijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, Aplinkos ministerijos kompetencijai nepriskirtas konkrečių situacijų nagrinėjimas ir sprendimų dėl jų priėmimas. Antroji aplinkybė, lėmusi tokį sprendimą, yra ta, kad Aplinkos ministerija minėtu klausimu savo poziciją jau buvo išreiškusi 2019 m. spalio 18 d. rašte Nr. (12)-D8(E)-1387, adresuotame Kalvarijos r. savivaldybės administracijai“;

6.5. „Susitikimas surengtas nebuvo. Aplinkos ministerijos ir Kalvarijos savivaldybės atstovai šiuo klausimu bendravo telefonu. Telefoninio pokalbio metu buvo gilintasi į klausimo detales. Po pokalbio vieningos nuomonės nepasiekta“;

6.6. „Situacija pakartotinai nagrinėta rengiant atsakymus į Finansų ministerijos paklausimus“;

6.7. „Aplinkos ministerijos vertinimu, teisinis kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos reguliavimas yra pakankamai aiškus“;

6.8. „Pareiškėja turi galimybę skusti Kalvarijos savivaldybės administracijos sprendimą nemokėti kompensacijos už ūkinės veiklos apribojimus vadovaujantis Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka ar Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka“;

6.9. „Aplinkos ministerija ne vėliau kaip per mėnesį nuo šio rašto išsiuntimo dienos ketina pasiūlyti pareiškėjai ir kitiems privataus miško savininkams, turintiems miško valdas A miško botaniniame draustinyje, galimybę jų valdomus miško sklypus įtraukti į Europos ekologinį tinklą „Natūra 2000“. Tokiu atveju atsirastų galimybė pareiškėjai (ir kitiems asmenims) pasirinkti kitą (alternatyvų) kompensacijos būdą – „Natūra 2000“ išmokos miškuose“.

7. Savivaldybės administracija, atsakydama į Seimo kontrolieriaus paklausimą, pateikė paaiškinimus dėl Pareiškėjos skundo aplinkybių, be kita ko, nurodydama:

7.1. „Informuojame, kad miško sklypas (kadastro Nr. <...>), esantis Marijampolės miškų urėdijos Kalvarijos girininkijos 76, 77 kvartaluose, priklauso A miško botaniniam draustiniui, kuris įsteigtas Marijampolės rajono tarybos 1996 m. rugpjūčio 15 d. sprendimu Nr. 14-6 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės saugomų draustinių ir botaninių objektų“;

7.2. „Kalvarijos savivaldybės administracija vienareikšmiškai mano, kad X (toliau – Pareiškėja) atsirado papildomų apribojimų, sukeliančių neigiamas pasekmes – patiriamus nuostolius, Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D1-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms plano patvirtinimo“ Pareiškėjos žemės sklypą iš III miškų grupės pakeitus į IIA grupę“;

7.3. „Kalvarijos savivaldybės administracijos atsakingi specialistai ne kartą telefonu bendravo su Aplinkos ministerijos specialistais, ieškodami minėto klausimo sprendimo būdų. Oficialių susitikimų su Aplinkos ministerijos ar kitų institucijų atstovais Kalvarijos savivaldybės administracija neorganizavo“;

7.4. „Po 2019-10-24 siųsto rašto Nr. IS-1684-(4.15) „Dėl kompensacijos už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje“ Kalvarijos savivaldybės administracija Pareiškėjos klausimo daugiau nenagrinėjo. Pareiškėjos klausimas Kalvarijos savivaldybės administracijoje šiuo metu nenagrinėjamas“;

7.5. „Kalvarijos savivaldybės administracijos nuomone, pagal šiuo metu esantį teisinį reglamentavimą, Pareiškėjai kompensaciją privalo išmokėti institucija, dėl kurios priimtų sprendimų atsirado veiklos apribojimai. Tai numato Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 32¹ str. 5 d. 1 p.: „kompensacija mokama iš valstybės biudžeto lėšų, kai saugomą teritoriją įsteigia, esamos saugomos teritorijos statusą pakeičia, veiklos apribojimus nustato arba pakeičia valstybės institucija“;

7.6. „Pareiškėja prašymą dėl kompensacijos išmokėjimo yra pateikusi Valstybinės miškų tarnybos Miškų ūkio priežiūros skyriui. Minėtos tarnybos atsakymą išmokėti kompensaciją Pareiškėja gali skusti teismui“;

7.7. „Šiuo metu Kalvarijos savivaldybės administracija neplanuoja imtis papildomų veiksmų sprendžiant Pareiškėjos klausimą“;

7.8. „Kalvarijos savivaldybės praktikoje nėra buvę panašaus atvejo. Kalvarijos savivaldybės taryba nėra priėmusi nei vieno sprendimo, kurio pagrindu atsirastų apribojimų savininkams disponuoti valdomu turtu (mišku). Atitinkamai Kalvarijos savivaldybė nėra mokėjusi panašių kompensacijų. Kalvarijos savivaldybė biudžete neplanuoja lėšų kompensacijoms privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus. Kalvarijos savivaldybės biudžetas sudaromas programiniu principu vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu.“

8. Kartu su skundžiamų institucijų pateiktais paaiškinimais, be kita ko, buvo pateikti dokumentai, iš kurių nustatyta:

8.1. Savivaldybės administracija 2019 m. birželio 21 d. raštu Nr. IS-1012-(4.9) kreipėsi į Aplinkos ministeriją prašydama skirti Savivaldybės administracijai papildomų lėšų, kad „[...] būtų galima vykdyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymą Nr. 122-19-V „Dėl kompensacijos už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje“ ir išmokėti X kompensaciją“;

8.2. Aplinkos ministerija 2019 m. liepos 12 d. raštu Nr. (12)-D8-(E)-1387, atsakydama į Savivaldybės administracijos 2019 m. birželio 21 d. prašymą dėl lėšų kompensacijoms išmokėti skyrimo, Savivaldybės administracijai nurodė:

„[...] informuojame, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 32¹ str. 5 d. 2 p. kompensacija mokama iš savivaldybės biudžeto lėšų, kai saugomą teritoriją įsteigia, esamos saugomos teritorijos statusą pakeičia, veiklos apribojimus nustato arba pakeičia savivaldybės taryba. Įvertinus minėtojo teisės akto nuostatą ir tai, kad žemės sklypas, kurio kadastrinis Nr. <...>, nepatenka į Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“, Aplinkos ministerija neturi teisinio pagrindo skirti lėšų kompensacijai už nustatytus veiklos apribojimus privataus miško valdoje“;

8.3. Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 1 d. rašte Nr. 15-1208-(4.15) „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams“ Lietuvos Respublikos finansų ministerijai (toliau vadinama – Finansų ministerija) buvo prašoma:

„[...] Kalvarijos savivaldybės administracija A miško botaninio draustinio nesteigė, niekaip neinicijavo, kad būtų pakeisti A miško botaninio draustinyje esančių miškų naudojimo apribojimai. Todėl akivaizdu, kad ir kompensacijų miško savininkams už Aplinkos ministro sprendimu nustatytus papildomus turto naudojimo apribojimus, dėl kurių susidarė nuostoliai miško savininkams, mokėti neturi.

Kalvarijos savivaldybės biudžetas patvirtintas metų pradžioje ir jame nenumatyta lėšų kompensacijoms. Keisti biudžeto ir papildomai skirti lėšų savivaldybė neturi galimybės.

Prašome 2019 metais skirti 4 077,77 euro, kad galėtume sumokėti X kompensaciją už nuostolius atsiradusius dėl Aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. DI-921 „Dėl Marijampolės apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms planų patvirtinimo“ numatytų sprendinių“;

8.4. Finansų ministerija, reaguodama į Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 1 d. raštą Nr. 15-1208-(4.15) „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams“, kreipėsi [*pastaba*: dokumento data ir numeris Seimo kontrolieriui pateiktame dokumente nenurodyti] į Aplinkos ministeriją prašydama:

„[...] pagal kompetenciją išnagrinėti minėtame rašte pateiktą informaciją ir pateikti Finansų ministerijai išvadą dėl kompensacijų privataus miško savininkams“;

8.5. Lietuvos savivaldybių asociacija, gavusi Savivaldybės administracijos 2019 m. rugsėjo 9 d. raštą Nr. IS-14-(4.24), 2019 m. rugsėjo 10 d. raštu Nr. (18)-SD-522 dėl susidariusios situacijos Kalvarijų savivaldybėje kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę prašydama „[...] spręsti šią problemą, kompensuojant savivaldybei visas patirtas išlaidas“;

8.6. Aplinkos ministerijos 2019 m. spalio 7 d. rašte Nr. (12)-D8-(E)-2478 Pareiškėjai bei Savivaldybės administracijai buvo išreikšta Aplinkos ministerijos nuomonė, jog kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus miško valdoje Pareiškėjai turi išmokėti Savivaldybės administracija. Ši Aplinkos ministerijos pozicija buvo grindžiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 3 d. nutarimo Nr. 1578 „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 14.2 punkto nuostata;

8.7. Aplinkos ministerija 2019 m. spalio 23 d. raštu Nr. (12)-D8(E)-2735 „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams Kalvarijos savivaldybėje“ kreipėsi į Finansų ministeriją (rašto kopija adresuota Savivaldybės administracijai), kuriame prašė:

„[...] Prašome įvertinti galimybes skirti lėšų Kalvarijos savivaldybei vykdyti įstatymų nustatytus įsipareigojimus.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

9. Lietuvos Respublikos įstatymai

9.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

„3 straipsnis. *Seimo kontrolierių veiklos tikslai*

Seimo kontrolierių veiklos tikslai:

1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms;

[...]

12 straipsnis. *Seimo kontrolierių tiriami skundai*

1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

9.2. Viešojo administravimo įstatymo:

„3 straipsnis. *Viešojo administravimo principai*

Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) **įstatymo viršenybės**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...]“

9.3. Saugomų teritorijų įstatymo:

„32^l straipsnis. *Kompensacijos už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus*

1. Už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus išmokamos vienkartinės arba kasmetinės kompensacijos.

[...]

5. **Kompensacijų lėšų šaltiniai:**

1) **kompensacija mokama iš valstybės biudžeto lėšų, kai saugomą teritoriją įsteigia, esamos saugomos teritorijos statusą pakeičia, veiklos apribojimus nustato arba pakeičia valstybės institucija;**

2) kompensacija mokama iš savivaldybės biudžeto lėšų, kai saugomą teritoriją įsteigia, esamos saugomos teritorijos statusą pakeičia, veiklos apribojimus nustato arba pakeičia savivaldybės taryba;

[...]

7. Kompensacijų už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarką nustato Vyriausybė. Kompensacijos išmokamos per vienerius metus nuo sprendimo skirti kompensaciją patvirtinimo, kuris priimamas išnagrinėjus prašymą gauti kompensaciją Vyriausybės nustatyta tvarka. Tais atvejais, kai kasmetinei kompensacijai gauti nereikia kasmet pateikti prašymo gauti kompensaciją, kasmetinės kompensacijos už einamuosius metus išmokėjimo terminas – iki kitų metų vasario 1 dienos.“

10. Kiti teisės aktai

10.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1171 „Dėl miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo ir miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo“ patvirtintame Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos apraše nustatyta:

„2. **Mišakai miškų grupėms priskiriami aplinkos ministro įsakymu** pagal Valstybinės miškų tarnybos (toliau – Rengėjas) parengtus miškų priskyrimo miškų grupėms planus (toliau – planai).

[...]

11. Planai keičiami, kai:

11.1. pakeičiama ir įsigalioja miškų tvarkymo schema, jeigu keičiami sprendiniai dėl miškų priskyrimo miškų grupėms ir/ar pogrupiams;

11.2. patvirtinamos ar pakeičiamos saugomų teritorijų ribos arba šių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais pakeičiamas miškuose apsaugos ir tvarkymo režimas, jeigu jį pakeitus reikia keisti miškų grupę ir/ar pogrupį, ir šie saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentai užregistruojami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų registre; šiuo atveju Kadastro duomenų pagrindu parengtus pasiūlymus dėl planų keitimo Aplinkos ministerijai teikia Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.“

10.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1578 „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2018 m. vasario 16 d.) patvirtintame Kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos apraše (toliau – Aprašas) numatyta:

„12. Valstybinė miškų tarnyba apie priimtą sprendimą dėl kompensacijos išmokėjimo ne vėliau kaip per 10 darbo dienų raštu informuoja kompensaciją išmokančią instituciją.

13. Kasmetinės kompensacijos pirmųjų metų išmokos dydį ne vėliau kaip iki einamųjų metų birželio 15 d. apskaičiuoja, vėliau kasmet iki nurodytosios datos kitų metų išmokos dydį patikslina kompensaciją išmokanti institucija.

14. Kompensacijoms išmokėti reikalingas lėšas planuoja ir kompensacijas išmoka:

14.1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, – jeigu saugomos teritorijos steigėjas – valstybės institucija;

14.2. savivaldybės administracija, – jeigu saugomos teritorijos steigėja – savivaldybės taryba.“

10.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2019 m. liepos 16 d.) patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatuose numatyta:

„1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija, ministerija) yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga.

Aplinkos ministerija **formuoja valstybės politiką**, organizuoja, **koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą**, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina aplinkos ministrui pavestose valdymo srityse.

[...]

9. Aplinkos ministerija taip pat atlieka šias funkcijas:

[...]

9.11. nustatytąja tvarka nagrinėja asmenų prašymus ir skundus, priskirtinus ministerijos kompetencijai; [...].“

10.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (aktuali Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. lapkričio 23 d. nutarimo Nr. 933 redakcija) patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse (toliau vadinama – Taisyklės) numatyta:

„25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, **turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos**. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.

[...]

38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis **asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką**, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. [...].“

11. Teismų praktika:

11.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03:

„[...] Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, [...] **įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius**; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; [...]“

11.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas byloje Nr. 43/01:

„[...] poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, tačiau toks teisės aktas negali pakeisti paties įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis. Kitaip būtų pažeista **Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių aktų atžvilgiu.**“

11.3. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo [...] 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog **kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų** (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei **gero administravimo, atsakingo valdymo principų** (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

12. Įvertinęs Pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes, Seimo kontrolierius nustatė, jog esminis susidariusios situacijos, kai Pareiškėjai yra neišmokama kompensacija už nustatytus veiklos jai nuosavybės teise priklausančioje miško valdoje apribojimus, aspektas yra Aplinkos ministerijos ir

Savivaldybės administracijos skirtingų pozicijų šiuo klausimu laikymasis, kuris grindžiamas tų pačių teisės aktų nuostatų skirtingu aiškinimu. Atsižvelgdamas į tai, Seimo kontrolierius šio tyrimo metu vertina tiek skundžiamų institucijų tarnautojų veiksmus (neveikimą) nagrinėjant Pareiškėjai aktualų klausimą, tiek galimai egzistuojantį su nagrinėjama situacija susijusio teisinio reguliavimo netinkamumą. Remiantis tuo, šio tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

12.1. dėl skundžiamų institucijų tarnautojų veiksmų (neveikimo) sprendžiant Pareiškėjai aktualų klausimą;

12.2. dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą.

Dėl skundžiamų institucijų tarnautojų veiksmų (neveikimo) sprendžiant Pareiškėjai aktualų klausimą

13. Iš Pareiškėjos skunde Seimo kontrolieriui suformuluoto prašymo (pažymos 3 punktas) paaiškėjo, jog Pareiškėja siekia, kad būtų priimtas Aplinkos ministerijos arba Savivaldybės administracijos sprendimas, kurio pagrindu Pareiškėjai būtų išmokėta kompensacija už nustatytus veiklos apribojimus jai priklausančioje miško valdoje apribojimus (nurodyta pažymos 2.1 punkte). Tyrimo metu surinkta medžiaga patvirtina, kad nė viena iš Pareiškėjos skundžiamų institucijų iki šiol nepriėmė jokio sprendimo, kuris sąlygotų kompensacijos Pareiškėjai išmokėjimą. Priešingai – tiek Aplinkos ministerija, tiek Savivaldybės administracija savo paaiškinimuose Seimo kontrolieriui nurodė, jog Pareiškėjos klausimas nė vienoje iš jų nebėra sprendžiamas (pažymos 6.6, 7.4, 7.7 punktai). Vertindamas tai, Seimo kontrolierius pabrėžia, kad tokia situacija yra netoleruotina, nes Pareiškėjos teisė gauti kompensaciją Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 122-19-V (pažymos 4.1 punktas) pagrindu nėra ginčijama, o, remiantis Aprašo 13 punktu (pažymos 10.2 punktas), kasmetinės kompensacijos pirmųjų metų išmokos dydis jau turėjo būti Pareiškėjai išmokėtas. Iš to seka, kad kompensacijos Pareiškėjai neišmokėjimas yra niekuo nepateisinamas ir tai laikytina Pareiškėjos teisės į tinkamą viešąjį administravimą pažeidimu.

14. Vertindamas Aplinkos ministerijos veiksmus (neveikimą), Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, jog skundžiama institucija, Seimo kontrolieriaus nuomone, nesiėmė visų reikiamų veiksmų nagrinėjant Pareiškėjos atvejį. Pastebėtina, kad Aplinkos ministerija, gavusi Pareiškėjos 2019 m. rugpjūčio 5 d. prašymą (pažymos 2.7 punktas), pateikė tik Aplinkos ministerijos specialistų nuomonę Pareiškėjai aktualiu klausimu (pažymos 6.4 ir 8.6 punktai), tačiau kaip institucija, koordinuojanti valstybės politiką aplinkos ministrui pavestose valdymo srityse, veiksmų, galinčių išspręsti susidariusią situaciją (pažymos 10.3 punktas), ėmėsi tik 2019 m. spalio 23 d., kai raštu kreipėsi į Finansų ministeriją (pažymos 8.7 punktas). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad jokių papildomų veiksmų tiek dėl Pareiškėjos atvejo, tiek dėl bendros valstybės politikos kompensacijų mokėjimo už nustatytus veiklos miško valdose apribojimus Aplinkos ministerija nesiėmė, argumentuodama tuo, jog teisinis kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos saugomose teritorijose apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos reguliavimas yra pakankamai aiškus (pažymos 6.7 punktas). Pastebėtina, jog Aplinkos ministerija pranešė Seimo kontrolieriui apie ketinimą pasiūlyti Pareiškėjai bei kitiems privataus miško savininkams, turintiems miško valdas A miško botaniniame draustinyje, galimybę jų valdomus miško sklypus įtraukti į Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“ (pažymos 6.9 punktas), tačiau, Seimo kontrolieriaus nuomone, tai yra tik būdas išvengti išsamaus klausimo sprendimo dėl tinkamo teisės aktų nuostatų dėl kompensacijų privataus miško savininkams už nustatytus veiklos apribojimus taikymo.

15. Remiantis tyrimo metu surinktais duomenimis dėl Savivaldybės administracijos veiksmų nagrinėjant Pareiškėjos prašymus (pažymos 2.5, 2.9 punktai), Seimo kontrolierius pažymi, kad Savivaldybės administracijos veiksmai, kiek tai susiję su siekiu rasti tinkamą sprendimą dėl Pareiškėjai priklausančios kompensacijos pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 30 d. įsakymą Nr. 122-19-V išmokėjimo,

laikytini buvę tinkamais. Tai teigtina remiantis tuo, jog Savivaldybės administracija, nors ir nepripažindama savo pareigos mokėti Pareiškėjai kompensaciją (pažymos 4.3, 4.5 punktai), ėmėsi aktyvių veiksmų ieškodama kompensacijai išmokėti galimų lėšų šaltinių (pažymos 8.1, 8.3, 8.5 punktai) ir neatsiribojo nuo Pareiškėjai aktualaus klausimo sprendimo. Tačiau kartu pastebėtina, kad Savivaldybės administracija savo atsakymuose Pareiškėjai jos neinformavo apie galimą Savivaldybės administracijos atsakymų apskundimo tvarką (pažymos 4.3, 4.5 punktai) ir tokiu būdu galimai apribojo Pareiškėjos teisę laiku kreiptis į teismą. Be to, nepaisant Savivaldybės administracijos veiksmų dėl Pareiškėjai aktualaus klausimo sprendimo, galutinio skundžiamos institucijos sprendimo taip ir nebuvo priimta.

Įvertinęs pirmiau nurodytas aplinkybes, Seimo kontrolierius daro išvadą, kad Savivaldybės administracijos tarnautojų veiksmai nagrinėjant Pareiškėjos kreipimusis pripažintini buvę netinkamo viešojo administravimo atveju.

16. Svarbu paminėti ir tai, kad Savivaldybės administracijos kreipimosi į Finansų ministeriją (pažymos 8.3 punktas) pagrindu Finansų ministerija kreipėsi į Aplinkos ministeriją, prašydama pateikti išvadą kompensacijų mokėjimo klausimu (pažymos 8.4 punktas), o Savivaldybės administracijai pakartotinai kreipusis į Aplinkos ministeriją ši institucija kreipėsi į Finansų ministeriją (pažymos 8.7 punktas). Tai parodo, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjos problemos sprendimas iš dalies strigo ir dėl Aplinkos ministerijos ir Finansų ministerijos negebėjimo savo kompetencijos ribose aiškiai ir galutinai pateikti institucijos nuomonę (sprendimą) nagrinėjamu klausimu.

17. Analizuodamas pagrindines susidariusios situacijos priežastis, Seimo kontrolierius pabrėžia, kad viena iš priežasčių, kodėl iki šiol nėra priimtas sprendimas dėl kompensacijos Pareiškėjai išmokėjimo, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, laikytina tarpinstitucinio bendradarbiavimo tarp Aplinkos ministerijos ir Savivaldybės administracijos trūkumas. Nors tyrimo metu gauti dokumentai patvirtina buvus skundžiamų institucijų pastangas ieškoti Pareiškėjai aktualaus klausimo sprendimo būdų vykdant tarpinstitucinį susirašinėjimą dėl lėšų kompensacijoms išmokėti skyrimo (pažymos 8.1, 8.3, 8.4, 8.5, 8.7 punktai), tačiau kartu yra akivaizdžios ir tos faktinės aplinkybės, jog, neradamos bendro sprendimo dėl skirtingų nuomonių teisės aktų nuostatų taikymo klausimu, tiek Aplinkos ministerija, tiek Savivaldybės administracija paliko Pareiškėjos klausimą dėl kompensacijos mokėjimo neišspręstą. Kaip jau minėta, Pareiškėjos teisė į kompensacijos gavimą nė vienos iš skundžiamų institucijų nėra (nebuvo) ginčijama, o tai patvirtina, kad galutinis sprendimas dėl kompensacijoms skirtų lėšų šaltinių turėjo (turi) būti rastas. Seimo kontrolierius akcentuoja, kad, nepriklausomai nuo to, kokiam lygmenyje (valstybinio administravimo subjektų ir (ar) savivaldybių administravimo subjektų) yra įgyvendinamas viešasis administravimas, viešojo administravimo subjektų sistemoje negalimi atvejai, kai viešojo administravimo institucijos permeta atsakomybę viena kitai, palikdamos pareiškėjo problemą neišspręstą, nes tokiu būdu yra pažeidžiamas teisinio tikrumo principas.

18. Pažymėtina, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, formuodamas administracinių teismų praktiką, yra išaiškinęs, jog vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Tai reiškia, jog **kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti,**

asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei **gero administravimo**, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (šios pažymos 11.3 punktas).

Atsižvelgdamas į tai, o taip pat įvertinęs aukščiau išdėstytas faktines aplinkybes bei teisinį reglamentavimą, Seimo kontrolierius daro išvadą, kad nagrinėjamu atveju skundžiamos institucijos pažeidė Pareiškėjos teisę į gerą viešąjį administravimą, todėl Pareiškėjos skundas pripažįstamas pagrįstu.

Dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą

19. Tyrimo metu surinktos informacijos pagrindu galima teigti, kad kompensacija Pareiškėjai už nustatytus veiklos privataus miško valdoje apribojimus iki šiol nėra išmokėta dėl skirtingų skundžiamų institucijų pozicijų kompensacijos Pareiškėjai mokėjimo klausimu. Seimo kontrolierius pažymi, kad iš tyrimo metu gautų dokumentų seka išvada, jog Aplinkos ministerija ir Savivaldybės administracija skirtingai aiškina Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio bei Aprašo 14 punkto nuostatas (pažymos 9.3 ir 10.2 punktai). Remiantis Aplinkos ministerijos nuomone (pažymos 4.4, 8.6 punktai), Pareiškėjai kompensaciją už nustatytus veiklos apribojimus turi mokėti Savivaldybės administracija, nes Aprašo 14.2 punktas, nustatantis kompensacijoms reikalingų lėšų planavimą bei išmokėjimą, įpareigoja kompensacijas mokėti saugomos teritorijos steigėją (pažymos 10.2 punktas). Tuo metu Savivaldybės administracija savo poziciją grindžia Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nuostata, numatančia kompensacijų lėšų šaltinius pagal atliktų veiksmų, susijusių su saugomos teritorijos statuso pasikeitimu, pobūdį bei tuos veiksmus atlikusį subjektą (pažymos 9.3 punktas).

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, kad, remiantis sisteminiu teisės aiškinimo metodu, Apraše nustatyta kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarka, o tai reiškia, kad žemesnės galios teisės akte yra nustatytas teisinis reguliavimas, kurio pagrindu turėtų būti įgyvendinamos Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio nuostatos. Pabrėžtina, kad Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalies nuostatose yra apibrėžti kompensacijų lėšų šaltiniai (valstybės ar savivaldybės biudžetas), o Aprašo 14 punkte nuostatose įvardijami kompensacijoms reikalingų lėšų planavimo ir išmokėjimo subjektai. Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, remiantis lingvistiniu teisės aiškinimo metodu, akivaizdu, jog tai nėra tapatūs dalykai, kas sąlygoja galimą skirtingą nuostatų aiškinimą. Be to, Aprašo 14 punkto nuostatos siaurinančiai susieja kompensacijų išmoką tik su saugomos teritorijos steigėju ir tokiu būdu konkuruoja su Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalies nuostatomis, kurios plečiamai aiškina kompensacijų lėšų šaltinius, siedamos tai ne tik su saugomos teritorijos įsteigimo faktu, tačiau ir su tam tikrais veiksniais, lemiančiais saugomos teritorijos statuso pasikeitimą, veiklos apribojimų nustatymą ar pakeitimą. Seimo kontrolieriaus nuomone, Saugomų teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalyje **išskiriami atskiri veiksniai** (saugomos teritorijos įsteigimas, esamos saugomos teritorijos statuso pasikeitimas, veiklos apribojimų nustatymas **arba** veiklos apribojimų pakeitimas), apibrėžiantys konkretų lėšų šaltinį (valstybės ar savivaldybės biudžetą) kompensacijų konkrečiam atvejui išmokėti. Iš to seka, kad pagal dabar galiojantį teisinį reglamentavimą žemesnės galios teisės aktu buvo nustatytas teisinis reguliavimas, konkuruojantis su aukštesnės galios teisės aktu – Saugomų teritorijų įstatymu, kas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimui, jog poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis (pažymos 11.2 punktas).

Kaip ne kartą yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, o teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius (šios pažymos 11.1 punktas). Seimo kontrolierius akcentuoja, jog būtina aiškiau reglamentuoti dabar galiojančio *Kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo* nuostatas, kad jos atitiktų Saugomų

teritorijų įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalyje įtvirtintą įstatymų leidėjo poziciją bei ateityje būtų išvengta skirtingo šių nuostatų aiškinimo bei taikymo.

Apibendrinant konstatuotina, kad tyrimo metu nustatyta informacija dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą buvo patvirtinta, todėl privalu imtis veiksmų, kad būtų pašalinti egzistuojantys teisinio reglamentavimo trūkumai.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

20. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

20.1. X skundą dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir Kalvarijos savivaldybės administracijos tarnautojų netinkamų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu;

20.2. tyrimo dalį dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja:

21.1. **Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui** – atsižvelgiant į šios pažymos 19 punkte aptartus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1578 „Dėl kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto *Kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo* 14 punkto nuostatų trūkumus, pavesti atsakingiems Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos tarnautojams parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą, kuriuo būtų patobulintas teisinis reglamentavimas, nustatant aiškius kompensacijų privataus miško savininkams už saugomose teritorijose nustatytus veiklos apribojimus lėšų šaltinius bei nurodant mokantį subjektą;

21.2. **Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui Kęstučiui Mažeikai:**

21.2.1. atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir pažymos 13, 14, 16, 17 punktuose konstatuotą Pareiškėjos teisių pažeidimo atvejį bei jį aptarti su Pareiškėjos 2019 m. rugpjūčio 5 d. kreipimasi nagrinėjusiais Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos tarnautojais;

21.2.2. siekiant nustatyti tiek Pareiškėjai, tiek kitiems galimai dėl A miško botaniniame draustinyje nustatytų veiklos apribojimų besikreipsiantiems asmenims mokėtinų kompensacijų už veiklos miško valdoje apribojimus lėšų šaltinį bei subjektą, inicijuoti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Kalvarijos savivaldybės administracijos bei (esant poreikiui) kitų atsakingų institucijų atstovų susitikimą Pareiškėjai aktualaus klausimo dėl kompensacijų išmokėjimo sprendimui ir apie priimtą (-us) sprendimą (-us) informuoti Pareiškėją;

21.3. **Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriui Kęstui Sprūdžiui:**

21.3.1. atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir pažymos 13, 15, 17 punktuose konstatuotą Pareiškėjos teisių pažeidimo atvejį ir jį aptarti su Pareiškėjos kreipimusi nagrinėjusiais Kalvarijos savivaldybės administracijos tarnautojais;

21.3.2. užtikrinti, kad ateityje Kalvarijos savivaldybės administracijoje panašūs atvejai nepasikartotų, o nagrinėjant pareiškėjų kreipimusi būtų laikomasi teisės aktų nustatytos tvarkos ir terminų.

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamas, atsižvelgiant į Seimo

kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas